

Ян К. В., студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Шишка Р. Б., д.ю.н., професор

ПРОБЛЕМИ КОНСАЛТИНГУ В УКРАЇНІ

Економіка України не є стабільною і планомірною. Економічні кризи, зростання та падіння валютного курсу, а зараз і воєнні дії на сході країни спричиняють виникнення численних проблем для підприємств, які вимушені пристосовуватися до нових обставин шляхом оптимізації своєї діяльності та підвищення її ефективності. Отже, зростає потреба в професійному консалтингу, адже керівники підприємств не завжди мають достатньо знань для здійснення своєї діяльності в надскладних умовах.

На відміну від країн з розвинутою ринковою економікою, де консультаційне співробітництво користується високим попитом, в Україні консалтинг застосовувався досі тільки епізодично і, найчастіше, тоді, коли суб'єкт господарювання фактично знаходиться у кризовому стані. Це означає, що розвиток консалтингу в Україні лише започатковується. Основне завдання консалтингу – це попередити такі ситуації [1]. Такий стан зумовлено низкою проблем.

Першою проблемою є визначення поняття консалтингу. О. Коць визначив консалтинг як вид економічної діяльності, що полягає у розробленні консалтинговими компаніями рекомендацій науково-технічного, фінансово-аналітичного, технологічного та прогностичного характеру для визначення концепції, напрямів, заходів та засобів підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання, а також планів їхнього розвитку [2]. Як вважає З. Филипець, консалтинг – це вид економічної та підприємницької діяльності, що сприяє вирішенню питань юридичних, управлінських, економічних, кадрових, фінансових, стратегічного та операційного планування, інвестиційної привабливості організацій, ведення бізнесу, дослідження і прогнозування ринків збуту, вивчення зовнішніх і внутрішніх загроз діяльності підприємства та ін. [3]. Така різниця викликана тим, що законодавче визначення консалтингу відсутнє. У Положенні про порядок організації та проведення конкурсів на право виконання консалтингових (консультаційних, аудиторських, юридичних та оціночних) послуг, затвердженому наказом Національного агентства України з управління державними корпоративними правами від 15.07.1999 р. № 131 тільки згадується про консалтингові послуги. Лише започатковано формування нормативної бази та були визначені основні напрямки консалтингу, але більше законодавець не повертався до цього

питання, тому в Україні і зараз відсутній спеціальний нормативний акт про консалтинг.

Друга проблема витікає з кола учасників консалтингових відносин. На управлінському ринку України консалтингові послуги пропонують:

- консалтингові транснаціональні корпорації (McKinsey & Co, Deloitte & Touch Tohmatsu int., Price Waterhouse Coopers, Ernst & Young, KPMG, Booz-Allen & Hamilton), що мають розгалужену мережу регіональних представництв, що об'єднані єдиною корпоративною стратегією та культурою;

- багатофункціональні фірми, в яких працює близько сотні професійних консультантів, що спеціалізуються на обслуговуванні великих компаній та пропонують весь спектр управлінських послуг і допомогу у вирішенні найскладніших проблем. Як правило, вони займаються також і дослідницькою діяльністю, що дозволяє їм постійно удосконалювати запропонований продукт;

- вузькоспеціалізовані фірми, які надають консалтингові послуги дрібним і середнім фірмам та пропонують свої послуги в обмеженому секторі управлінського консультування, що дозволяє їм досягти високої якості обслуговування. Переважно вони намагаються працювати в установленому територіальному просторі;

- університети та навчальні центри, які проводять серйозну підготовку спеціалістів, можуть здійснювати тренінги, ініціюючи тих, хто навчається, до отримання консалтингових послуг з різних питань бізнесу;

- незалежні окремі консультанти – висококваліфіковані спеціалісти, що володіють серйозним досвідом роботи, і, як правило, є експертами з будь-яких проблем, або постійними консультантами невеликих фірм [4].

Значне місце займають іноземні консалтингові фірми, але до переваг вітчизняних консультантів безперечно відносяться знання ними глибинних причин (пов'язаних із менталітетом, національними особливостями) існуючих управлінських проблем та з огляду на це оптимального їх вирішення, а також можливість адаптації сучасних методів управління до особливостей вітчизняних підприємств. З метою забезпечення виживання, закріплення на ринку та розширення впливу українських консалтингових компаній у час тотального проникнення іноземних експертів на ринок консалтингових послуг, треба подолати їхнє відставання за допомогою 1) високої самоорганізації, 2) взаємодії, 3) інтеграції, 4) оволодіння світовим досвідом, 5) пристосування західних ноу-хау до українських умов ведення бізнесу, 6) внесення українського конструктивного вкладу у теорію і практику консалтингу. Основне завдання наразі – забезпечити високу якість консалтингових послуг за одночасної високої доступності вітчизняного консалтингу [3].

Консалтинг взагалі відсутній як окремий вид діяльності, регламентований Державним класифікатором видів економічної діяльності в Україні, що не дає можливості вести статистичну звітність підприємств за цим напрямом діяльності. Як наслідок – не інформованість про кількість консультантів, якість наданих ними послуг. Проінформувати потенційних клієнтів про сутність та можливості консалтингу, про компанії що працюють на ринку консалтингу та їх послуги можливо було б шляхом створення реєстру консалтингових компаній. Щодо забезпечення гарантії якості консалтингових послуг, Ю. Бринь запропонував введення ліцензування консалтингової діяльності. Маємо певні сумніви щодо ефективності такого заходу. По-перше, це ускладнить створення вітчизняних консалтингових фірм і їх місце займатимуть філіали іноземних, більш досвідчених з цього питання. По-друге, через високий рівень корупції в органах державної влади ліцензування не дасть очікуваних результатів щодо забезпечення якості наданих послуг. Таким чином ліцензування є не стільки недоцільним, скільки завчасним для українського ринку консалтингових послуг. Відповідні стандарти мають бути, але їх можна визначити у нормативно-правовому акті з питань регулювання консалтингу в Україні, який зараз, як було вже зазначено, відсутній.

Таким чином, підсумовуючи вищезазначене, можна виділити три основні проблеми консалтингу в Україні:

1) відсутність законодавчого регулювання ринку консалтингових послуг (визначення консалтингу; його види; особи, які мають право на зайняття такою діяльністю; методи забезпечення якості наданих консалтингових послуг);

2) відставання українського консалтингу від консалтингу країн з розвинутою економікою;

3) недостатній рівень професіоналізму вітчизняних консультантів і, як наслідок, низька якість послуг, що надаються.

Подолання цих проблем, хоча і потребує багато часу, є реальним. Україні необхідні позитивні нововведення та інновації, що забезпечать їй успішний розвиток. Тож розвиток ринку консалтингових послуг разом з перетвореннями в інших видах економічної діяльності, сподіваємось, забезпечить покращення економічної ситуації в цілому.

Література

1. Бринь Ю. М., Станго Г. В. Консалтингові послуги: проблеми та шляхи покращення / Ю. М. Бринь, Г. В. Станго [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/brin-yu-m-stanko-g-v-konsaltingovi-poslugi-problemi-ta-shlyahi-pokraschennya/>.

2. Коць О. О. Проблеми та перспективи розвитку консалтингової діяльності в Україні / О. О. Коць [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/18229/1/166-Kots-290-292.pdf>.

3. Филипець З. Б. Консалтингові послуги у системі економічної безпеки держави / З. Б. Филипець // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2014. – № 1. – С. 270-276.

4. Капильцова В. В. Стан, проблеми та тенденції розвитку консалтингу України / В. В. Капильцова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2010/eco_2010_4/2010_4/189-193.pdf/.